

Materiały dla samorządów Armenii na temat realizacji i zarządzania projektów rozwojowych są dostępne na licencji Creative Commons „Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe” (CC BY-NC 4.0). Pewne prawa zastrzeżone na rzecz CASE i EDRC. Utwór powstał w ramach projektu „Wyrównanie szans mniej rozwiniętych regionów Armenii dzięki realizacji projektów rozwojowych”, realizowanego przez CASE i EDRC przy wykorzystaniu środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Zezwala się na dowolne wykorzystanie treści – pod warunkiem zachowania niniejszej informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, posiadaczach praw oraz o projekcie „Wyrównanie szans mniej rozwiniętych regionów Armenii dzięki realizacji projektów rozwojowych”. Treść licencji jest dostępna na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>.

Վեբինար 2. Տեղեկատվության աղբյուրներ և տվյալների շտեմարաններ

Տնային առաջադրանքի ստուգում.

1. Ֆինանսավորման հնարավորությունների տեսակները,
2. Տեղեկատվության աղբյուրներ և շտեմարաններ, որտեղ գետեղվում են հայտարարություններ,
3. Փաստաթղթերի վերլուծություն (հայտարարություն, տեխնիկական առաջադրանք, պայմանագրի օրինակելի ձև),
4. Ամփոփում, հարցերի և պատասխանների փուլ
5. Տնային առաջադրանք. Փորձեք գտնել ծրագրային հայտարարություններ, որոնց կարող են դիմել տեղական ինքնակառավարման մարմինները:

Ներածություն

Սույն վեբինարի նպատակն է *ներկայացնել տարբեր ֆոնդերի մասին տեղեկատվության հիմնական աղբյուրների և հայտարարությունների շտեմարանների ամփոփ նկարագրությունը*: Կքննարկենք նաև տենդերային գործընթացները և առաջարկների ներկայացման մրցույթները, տենդերների տեսակները, որտեղ և ինչպես փնտրել տենդերների մասին տեղեկություններ, ինչ քայլեր ձեռնարկել և որ քայլերից խուսափել տենդերների մասնակցության ընթացքում: Կանդիդատանք խնդիրներին, որոնք կարող են ծագել տենդերների ժամանակ, կներկայացնենք մրցութային գործընթացի շրջանակում պատրաստվող տիպային փաստաթղթերը և այլն:

1. Ֆինանսավորման հնարավորությունների տեսակները

Դրամաշնորհային ֆինանսավորում

Դրամաշնորհը, ֆինանսական նվիրատվություն է, որը պատվիրատու կազմակերպության կողմից տրվում է դրամաշնորհային ծրագրի շահառուներին: Այնպիսի դոնորներ, ինչպիսին է Եվրոպայի խորհուրդը, դրամաշնորհների մասին ազդարարում են առաջարկների ներկայացման հրավերների միջոցով: Դոնորները դրամաշնորհներն օգտագործում են աջակցելու համար կոնկրետ ծրագրերի կամ

գործողությունների իրականացմանը, որոնք համահունչ են վերջիններիս նպատակներին: Նշված դրամական հատկացումները կարող են ընդգրկել ոլորտների և ուղղությունների լայն շրջանակ:

Դրամաշնորհները հաճախ հատկացվում են պատվիրատու կազմակերպությանը՝ հայտատուի կողմից ներկայացված առաջարկի հիման վրա: Դրամաշնորհի շրջանակում իրականացվելիք գործողությունները պետք է հստակ սահմանվեն հայտատուի կողմից ներկայացվող առաջարկում: Դրամաշնորհի հատկացումից հետո հայտատուն դառնում է դրամաշնորհի շահառու և պատասխանատվություն է կրում ծրագրի իրականացման, ինչպես նաև դրա արդյունքների համար:

Տենդերներ

Տենդերը գնումների ֆորմալ գործընթաց է, որն իրականացվում է սահմանելու/ընտրելու համար ծառայությունների, աշխատանքների և (կամ) ապրանքների ու սարքավորումների լավագույն մատակարարներին: Տենդերային գործընթացը հստակ կանոնակարգված գործընթաց է, որում կարևորվում են արդարության և թափանցիկության սկզբունքները, և ներառում է ընտրական խիստ գործընթաց: Տենդերին մասնակցելու հրավերը պոտենցիալ հայտատուներին հասցեագրված գրավոր հայց է:

2. Տեղեկատվության աղբյուրները և տվյալների շտեմարանները

Ֆինանսավորման համապատասխան հնարավորությունների հայթայթումը առանցքային նշանակություն ունի հաջողության հասնելու համար:

Թիրախային կազմակերպությունների ցանկի մշակումը և դրանց պարբերաբար մշտադիտարկումը կարևոր գործողություններ են համապատասխան հնարավորություններ հայթայթելու գործում:

Կան նաև այլ միջոցներ, որոնք կարող են օգտագործվել ֆինանսավորման առկա կամ հետագա հնարավորությունները գտնելու համար: Տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ մատուցող վեբկայքերում գրանցումը դրանցից մեկն է:

Ստորև պատկերված աղյուսակը ներկայացնում է Հայաստանում օգտագործվող տեղեկատվական հարթակների ոչ ամբողջական ցանկը, որտեղ կարող եք գտնել տեղեկություններ առկա կամ (և) նախատեսվող տենդերների և ֆինանսավորման հնարավորությունների մասին, մասնավորապես, առանձնացված են այն աղբյուրները, որտեղ ներառված են տեղեկություններ՝ ԵՄ կողմից հայտարարվող տենդերների մասին: Նշված հարթակները նաև ներառում են տեղեկատվություն՝ Հայաստանում համայնքային զարգացմանն օժանդակող դոնորների մասին:

Հայտարարությունների շտեմարաններ

Համայնքային զարգացման ծրագրերի հիմնական դոնորները

EU Funding and Tenders Portal¹

EPICOS, www.epicos.com

TED e-Tendering, www.etendering.ted.europa.eu

Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership, www.e5p.eu

SIGMA, www.sigmaweb.org

Black Sea CBC, www.blacksea-cbc.net

Covenant of Mayors East, www.com-east.eu

ARMACAD, www.armacad.info

ARMEPS, www.armeps.am

ԵՄ, www.eeas.europa.eu/delegations/armenia

Համաշխարհային բանկ, www.worldbank.org/en/country/armenia

ԱՄՆՄԶԳ, am.usembassy.gov

UNDP, am.undp.org

ԱԶԲ, <https://www.adb.org/countries/armenia/main>

ԳՄՀԸ, <https://www.giz.de/en/worldwide/374.html>

3. Փաստաթղթերի վերլուծություն

Տեղեկությունների հայտարարություններ, մրցույթների մասնակցության հրավերներ

Տեղեկերը հայտարարող կազմակերպության կարիքներն արտացոլվում են տեղեկային փաստաթղթերում, որոնք կոչվում են նաև տեղեկի մասնակցության հրավերներ, մրցույթի մասնակցության առաջարկներ: Նշված փաստաթղթերում համառոտ ներկայացվում են նաև այն պահանջները, չափորոշիչները, ինչպես նաև համապատասխան ցուցումները, որոնց պետք է հետևեն հայտատուները/ մրցույթի մասնակիցները: Մրցույթի մասին հայտարարությունը սովորաբար ներառում է մրցույթի նպատակի և բնույթի, պայմանագրի կնքման գործընթացի նկարագրությունը, մասնավորապես՝ մրցույթի պայմանները, այդ թվում՝ մրցույթի գնահատման գործընթացն ու կիրառվող չափորոշիչները (մրցույթի մասնակցության պայմանները), հետաքրքրող հարցերին պատասխանելու ընթացակարգը, լրացուցիչ տեղեկությունների տրամադրման կարգը, հայտատուներից պահանջվող տեղեկությունները, որոնք հնարավորություն կընձեռեն գնահատելու հայտերը,

¹ Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>

հայտերի գնահատման ընթացակարգերը և չափանիշները, ինչպես նաև առաջարկվող պայմանագրի պայմանները: Մրցույթի մասնակցության հրավերը կարող է բաղկացած լինել հետևյալ բաժիններից.

- Մրցույթի պայմանները (ներառյալ՝ գնահատման չափանիշները),
- Մրցույթի մանրամասները (վերջնաժամկետը, գուտ տեղեկատվական բնույթ կրող փաստաթղթերի նկարագրությունը, մրցույթի պատասխանատուի անունը և կոնտակտային տվյալները, տեղեկատվական սեսիաների ժամանակացույցը և այլն),
- Մրցույթի մասնակցության ձևաթերթը, որը ներկայացվում է առաջարկի հետ մեկտեղ, և որով, ի թիվս այլ երաշխիքների ու հավաստիացումների, մասնակիցն ընդունում և համաձայնում է, որ, օրինակ, առաջարկն ուժի մեջ կմնա սահմանված ողջ ժամկետի համար և առաջարկի ընդունման դեպքում, հայտատուն անմիջապես կստանձնի աշխատանքների կատարումը:
- Մրցույթի պլանավորումը (ներառյալ՝ հայտատուների ծանրաբեռնվածության և ռեսուրսների, նախագծի անվտանգության ապահովման, տվյալ ոլորտում աշխատանքային փորձի, ապահովագրական մանրամասների, պայմանագրի գնի, ինչպես նաև առաջարկվող պայմանագրում անհրաժեշտ փոփոխությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն)
- Պայմանագիրը (առաջարկվող պայմանագրի տեսակը):

Առաջարկների ներկայացման հրավերներ

Հայտերի ներկայացման հրավերը ներառում է այն ամբողջ տեղեկատվությունը, որն անհրաժեշտ է առաջարկների ներկայացման համար, և ուստի, այն անհրաժեշտ է ընթերցել ամենայն ուշադրությամբ: Հայտարարության տեքստը սահմանում է, օրինակ՝ ծրագրի շրջանակը, նպատակներն ու թիրախային արդյունքները, պահանջներին համապատասխանության չափորոշիչներն ու գնահատման չափանիշները: Միայն այն կազմակերպությունները, որոնք համապատասխանում են կոնկրետ մրցույթի մասնակցության հրավերի պահանջներին, կարող են դիմել դրամաշնորհի համար: Ավելին, գաղափարն այն է, որ ձեր ծրագրային առաջարկը լիովին համապատասխանի հայտարարության/հրավերի պահանջներին: Սա չափազանց կարևոր է, քանի որ ԵՄ ֆինանսավորման համար մրցակցությունը չափազանց բարձր է, և Ձեր կողմից ներկայացված նախագիծը հաճախ մրցակցում է բարձրակարգ այլ ծրագրային առաջարկների հետ:

Տեխնիկական առաջադրանք (ToR)

Տեխնիկական առաջադրանքը (ToR), սովորաբար մրցույթային փաստաթղթերի /հայտերի ներկայցման հրավերի կարևորագույն մասն է կազմում: ToR-ը ռազմավարական նշանակության փաստաթուղթ է, որը սահմանում է կատարողի/հայտատուի առջև դրված առաջադրանքներն ու պարտականությունները, ինչպես նաև ներկայացնում է ծրագրի նախապատմությունն ու նպատակները: Փաստաթղթում ներկայացվում են նաև պլանավորվող գործողությունները, ներդրումներն ու ակնկալվող արդյունքները, աշխատանքների ժամանակացույցը և պաշտոնների նկարագրությունները:

ToR-ը նաև այն առաջնորդող փաստաթուղթն է, որը սահմանում և հաստատում է հարաբերությունները ծրագրի բոլոր շահառուների միջև, ինչպես նաև օգտագործվում է կատարողների, խորհրդատուների, փորձագետների և ծրագրի այլ կողմերի կատարողականը գնահատելու համար: Տարբեր ծրագրերի դեպքում ToR-ների բովանդակությունը կարող է տարբեր լինել, սակայն այն ընդհանուր առմամբ, պետք է ներառի այն տեղեկությունները, որոնք անհրաժեշտ են ծրագրի գործողությունների մեկնարկի, իրականացման և մշտադիտարկման համար: Տեխնիկական առաջադրանքի բովանդակությունը կարող է ունենալ հետևյալ ձևաչափը:

- Ծրագրի նախապատմությունը,
- Ծրագրի նպատակները,
- Որոշակի չափանիշների հիման վրա ուսումնասիրության և վերլուծության ենթակա խնդիրները,
- Իրականացման մեթոդաբանությունը,
- Անհրաժեշտ փորձագիտական գիտելիքները,
- Հաշվետվողականության պահանջները,
- Աշխատանքային պլանը, այդ թվում՝ միջոցառումների ժամանակացույցը:

Պայմանագրերը

Պայմանագիրը երկու կամ ավելի կողմերի միջև կնքված իրավական պարտադիր ուժ ունեցող փաստաթուղթ է, որով կողմերը համաձայնում են միմյանցից գնել կամ վաճառել ապրանքներ և ծառայություններ: Կան պայմանագրերի տարբեր տեսակներ²: Պայմանագրերի առավել տարածված երեք տեսակներն են.

- Ֆիքսված գնով պայմանագրեր,
- «Հավելյալ ծախսերով» պայմանագրեր,
- Ծախսված աշխատաժամանակի և նյութերի արժեքի վճարման պայմանագրեր:

² <https://www.contractsounsel.com/b/types-of-contracts>

Region in Transition

Հայտերի ներկայացման շրջանակում, կարող է պահանջվել նաև ներկայացնել Ձեր կազմակերպությանը և գործընկերներին առնչվող լրացուցիչ փաստաթղթեր: Դրանց թվում կարող են լինել **մրցույթի ընտրության չափանիշներին համապատասխանության հայտարարագիրը և ֆինանսական հաշվետվությունները**: Վերջիններս գրավոր հաշվետվություններ են, որոնք արտացոլում են Ձեր ֆինանսական գործունեությունը և կատարողականը: Նման հաշվետվությունների օրինակների թվում են.

- Հաշվեկշիռը, որը ներկայացնում է ակտիվները, պարտավորությունները և բաժնետերերի սեփական կապիտալը՝ կոնկրետ ժամանակահատվածի համար,
- Եկամուտների և վնասների մասին հաշվետվությունը, որը հիմնականում կենտրոնանում է կազմակերպության կոնկրետ ժամանակահատվածում ստացված եկամուտների և ծախսերի վրա:
- Կանխիկ դրամական միջոցների շարժի մասին հաշվետվությունը, որով գնահատվում է, թե որքան արդյունավետորեն է ընկերությունն ապահովում

կանխիկ դրամական միջոցների մուտքը՝ իր պարտքային պարտավորությունները վճարելու, գործառնական ծախսերը հոգալու և ներդրումները ֆինանսավորելու համար:
Մրցույթի չափանիշներին համապատասխանության հայտարարագրում ներկայացվում են կազմակերպության իրավական կարգավիճակը, ինչպես նաև գործառնական և ֆինանսական կարողությունները: Այն հայտը ներկայացնող կազմակերպության անունից պետք է լրացնի և ստորագրի լիազոր անձը:

Տեխնիկական գնահատման չափանիշները	Առավելագույն միավոր
ԱՌԱՋԱՐԿԻ ՈՐԱԿԸ	30
ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ՓՈՐՁԸ	15
ՊԱՀԱՆՋՎՈՂ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԱՏՈՒՅԵԼՈՒ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ	20
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐ	65

Հետագայում կդիտարկվեն միայն նվազագույն 45 միավոր ստացած հայտերը

Գնահատման գործընթաց

Գնահատման գործընթաց

Հայտը և (կամ) մրցույթային առաջարկը ներկայացնելուց անմիջապես հետո, պատվիրատուն, Ձեր մրցակիցների կողմից ներկայացված առաջարկների հետ մեկտեղ,

ուսումնասիրում է նաև Ձեր առաջարկը, մասնավորապես, ֆինանսական և որակական բաղադրիչները՝ հիմնվելով ընտրության չափորոշիչների վրա, և կազմվում է նախնական ընտրությունն անցած կազմակերպությունների կարճ ցուցակը: Յուրաքանչյուր հայտ և (կամ) առաջարկ, նախ և առաջ գնահատվում է սահմանելու համար, արդյո՞ք այն համապատասխանում է մրցույթային փաստաթղթերի բոլոր պահանջներին թե ոչ: Եթե մրցույթային հայտը չի անցնում նախնական քննությունը, ապա այն դուրս է մնում հետագա քննարկումներից: Եթե հայտն անցնում է համապատասխանության նախնական ստուգումը, ապա այն ուսումնասիրվում է ընտրության/գնահատման չափանիշների հիման վրա:

Հայտի նախապատրաստում

Հայտերը տարբեր ձևաչափերի և ծավալի են լինում՝ կախված, թե ինչ նպատակի/ծրագրի իրականացման համար են դրանք ներկայացվում: Դրանց ծավալը կարող է լինել 5 էջից (Եվրոպական նորարարական խորհուրդ/ Աքսելերացիոն ծրագիր, առաջին փուլ) մինչև մի քանի հարյուր էջ, ներառելով նաև պարտադիր մի քանի հավելվածներ: Որոշ նախաձեռնություններ բաղկացած են երկու փուլից, երբ նախապես ներկայացվում է համառոտ հայեցակարգ (օր. 5 էջից բաղկացած), և հաջողության դեպքում, առաջարկվում է ներկայացնել ամբողջական հայտը՝ որը հաճախ շատ ավելի ծավալուն է:

Ավելին, որոշ դոնորների դեպքում, ինչպիսին է օրինակ ԵՄ-ն, մինչև հայտը ներկայացնելն անհրաժեշտ է գրանցվել տվյալների առցանց բազայում: Այս տեսանկյունից, ԵՄ դրամաշնորհներին դիմելու համար, անհրաժեշտ է գրանցվել Պոտենցիալ հայտատուների տվյալների գրանցման առցանց հարթակում (Potential Applicant Data On-Line Registration) (PADOR)³ և այնուհետ հայտը ներկայացնել առցանց՝ PROSPECT⁴-ի միջոցով: Վերջինս հայտերի առցանց ներկայացման պորտալ է, որը թույլ է տալիս հայտատուին հետևել իր հայտի կարգավիճակին:

Օգտագործված նյութերի աղբյուրները

- Fitzgerald S. and Wanner. A., 2015. *Everything You Wanted To Know About Tendering But Were Afraid To Ask*. Baker & McKenzie
- Rajpurohit, D., 2018. *Tender Process - A Complete Guide for procurement Industry: All about Tenders*. Gujarat.
- Mcconnell E., 2012. *Project Terms of Reference (TOR) Template*. mymanagementguide.com <https://mymanagementguide.com/terms-of-reference-tor-template/>
- Clancey J., 2021. *Fixed Price Contracts: The Ultimate Expert Guide*. <https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/accounting/fixed-price-contract.shtml>

³ http://ec.europa.eu/europeaid/pador_en

⁴ <https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/prospect>

- “*Guidance and Criteria for Technical and Financial Proposal*” for Institutional consultancy – supporting Advocacy, Visibility and Communication aspects of the EU Child Guarantee Programme in Croatia, LRPS-2020-9162438, UNICEF, <https://www.unicef.org/croatia/media/5226/file>